

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Василенка В'ячеслава

Миколайовича

«АРХІВНО-КРИМІНАЛЬНІ СПРАВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ РЕПРЕСІЙ БІЛЬШОВИЦЬКОГО РЕЖИМУ ПРОТИ УЧАСНИКІВ ПОВСТАНСЬКОГО РУХУ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ УНР», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни

Зміст дисертації В.М. Василенка свідчить, що автор присвятив своє дослідження важливій і малодослідженій джерелознавчій темі – архівно-кримінальним справам більшовицького режиму проти учасників повстанського руху за відновлення УНР. Ґрунтовне дослідження цих джерел та їх активне залучення до наукового обігу сприятимуть посиленню суспільного інтересу до повстанського руху за відновлення УНР як до надзвичайно важливого й повчального етапу тривалої історії боротьби українського народу за власну державність.

У процесі роботи над дисертацією В.М. Василенком були використані архівні й опубліковані документи, матеріали періодичних видань, мемуарна література. Широка джерельна база, проаналізована автором, забезпечила вірогідність та високий науковий рівень дослідження.

Дисертація В.М. Василенка виконувалася на кафедрі історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Тема дисертаційної роботи В.М. Василенка тісно пов'язана з програмою досліджень кафедри історії України «Трансформаційні процеси у суспільно-політичному, культурному та етнонаціональному житті західних земель України (кінець XVIII – XX ст.)». Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків.

Загалом дисертація справляє позитивне враження як завершена, оригінальна самостійна наукова праця. Не вдаючись до аналізу її окремих

структурних підрозділів, сконцентруємо увагу на основних здобутках дисертанта, дискусійних моментах та окремих недоліках.

Заслуговує на увагу проведений автором ретельний аналіз стану наукового вивчення теми. Можна погодитися з думкою здобувача, що аналіз стану наукової розробки теми дослідження засвідчив, що вона до цих пір не стала предметом самостійного дослідження.

Виявлена під час наукового пошуку та залучена до дослідження джерельна база є різноплановою, достовірною, такою, що дає можливість вирішити поставлені дослідницькі завдання. Дисертація ґрунтується на новітній методології наукового пошуку.

Ґрунтовне опрацювання історіографії та джерельної бази допомогло В.М. Василенку довести актуальність теми дослідження, окреслити його хронологічні межі, об'єкт і предмет вивчення, обґрунтувати наукову новизну та визначити мету і завдання. Структура дисертації логічно узгоджена з ними, а розділи та підрозділи завершуються аргументованими висновками. В окремому розділі узагальнено стан наукового вивчення теми, здійснено джерелознавчий аналіз, визначено принципи, методи дослідження.

Наукова новизна дисертації В.М. Василенка визначається тим, що:

- відстежено тривалий процес формування, реорганізації і переміщення масивів АКС КДБ УРСР з акцентуванням уваги на справах окресленої тематики;

- до наукового обігу введено десятки із сотень опрацьованих АКС, насамперед «Основного» фонду ГДА СБУ, які дають змогу ретранслювати окремі малодосліджені події національно-визвольного повстанського руху із вуст безпосередніх учасників і відстежувати процес їх притягнення до кримінальної та іншої відповідальності;

- досліджено особливості складу тематичних АКС із виокремленням процесуальних документів і матеріалів непроцесуального характеру, їх структуризацією та аналізом типових прикладів різновидів описаних документів;

– доведено автентичність, високу достовірність і репрезентативність процесуальних документів АКС, як джерел накопичення ключової персональної інформації стосовно учасників унерівського повстанського руху;

– встановлено достовірну персональну інформацію стосовно понад тисячі ста учасників повстанського руху за відновлення УНР у складі 135 повстанських штабів, комітетів і загонів; зібрані відомості повинні стати відправною точкою для окремих історико-правових досліджень з метою підготовки надійного ґрунту для реабілітації і популяризації імен справжніх українських патріотів.

Основний науковий зміст і положення дослідження В.М. Василенка відображено у доповідях і повідомленнях автора на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. Здобуті автором наукові результати опубліковано у статтях, у наукових виданнях, збірниках доповідей і повідомлень наукових конференцій, інших публікаціях (з яких 7 статей – у фахових виданнях України, 1 – у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science).

Автореферат дисертації ідентичний змісту дисертації, відбиває її структуру й висновки. Наукові результати дослідження одержані здобувачем особисто. Одноособовими є і доповіді на наукових конференціях. Дисертація є викладом авторських положень та обґрунтованих висновків щодо тривалих репресій більшовицького режиму проти учасників повстанського руху за відновлення УНР, здійсненим на основі АКС – найменш відомих і донедавна малодоступних специфічних джерел органів держбезпеки радянської України.

Разом із тим дослідження В.М. Василенка не позбавлене певних недоліків та дискусійних моментів. У такому контексті варто вказати, що автору варто було б звернути увагу на періодизацію історіографії теми дослідження та визначити власне критерії періодизації історіографії. Це дало б змогу прослідкувати еволюцію та зміни в розвитку теми дослідження.

Позитивним є те, що автор включив до методології дослідження поняттєвий апарат. Але, разом із тим, дисертант зосередив свою увагу лише на терміні «Архівно-кримінальна справа». На нашу думку, варто було б показати і авторське розуміння таких понять як «повстанський рух», «репресії», «джерелознавство» тощо, широко уживані у дисертації.

У відповідності до поставлених завдань першочергову увагу закономірно приділено дослідженню джерел донедавна малодоступного для науковців і водночас доступного для дисертанта фонду кримінальних справ «Основний» ГДА СБУ й АТЗ УСБУ. Меншою мірою опрацьовано і представлено матеріали фонду кримінальних справ «Припинений» архівів СБУ в Києві та регіонах. Разом із тим об'єктом дослідження визначено масив АКС органів держбезпеки радянської України на учасників повстанського руху за відновлення УНР, що зберігаються в ГДА СБУ, АТЗ УСБУ, ЦДАГО України й обласних держархівах. Зі справ, що зберігаються поза межами відомчого архіву і його регіональних підрозділів представлено лише матеріали ЦДАГО України і державного архіву Вінницької області. Вважаємо, що варто було б дещо врівноважити перелік досліджуваних джерел відповідними матеріалами державних архівів інших областей. Саме таким, до речі, є сучасний термін цих архівних установ на відміну від широко вживаного автором застарілого поняття «обласні державні архіви».

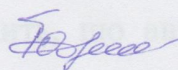
Однак висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації В.М. Василенка, що є цілком завершеним, самостійним науковим дослідженням, в якому викладено авторські ідеї, обґрунтовано концепції та підходи, реалізовані під час написання дисертації.

Таким чином, вищевказане дозволяє зробити висновок, що дисертація В.М. Василенка «Архівно-кримінальні справи як джерело вивчення репресій більшовицького режиму проти учасників повстанського руху за відновлення УНР» виконано відповідно до діючого Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань щодо кандидатських дисертацій (Постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року), а її

автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.

Офіційний опонент:

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

 О.М. Тараненко

Підпис к. і. н. доц. О.М. Тараненка засвідчую
доктор історичних наук, професор
проректор з наукової інноваційної та міжнародної діяльності
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

С.В. Корновенко

